

Percheronhesten.

Udarbejdet paa Grundlag af et Foredrag, holdt i det
kgl. Landhusholdningsselskab d. 25de Januar 1882.

af

P. Jessen.

Percheronhesten indtager med Hensyn til Form og Størrelse et Mellemlinje blandt det Hesteslags, hvis geografiske Udbredelse strækker sig over Nordfrankrig fra den belgiske Grænse til Atlanterhavet, og hvis Yderligheder dannes af den svære Hest fra Boulogne-Eggen paa den ene og den lette Bretagner paa den anden Side. Stillet midt imellem disse to Yderligheder træffer man heller ikke Percheronhesten bestemt afgrænset, men den gaaer jævnt og gradvis over til begge Sider. Det er derfor særdeles vanskeligt i alle Tilfælde at afgjøre, om man har en »ren« Percheron for sig eller ej, saa meget mere, som der foregaaer en temmelig stærk Sammenblanding af de forskjellige Former.

Selve den egentlige Percheron falder i to Klasser, nemlig en lettere og en sværere. Den lettere Hest blev forhen særlig anvendt til Post- og Diligencekjørsel, medens den nu finder sin største Anvendelse til Omnibus- og lignende hurtig Kjørsel i de store Byer og især i Paris. Den middelstore har en Højde af omtrent 1,55 Meter (= 59 $\frac{1}{4}$ Tomme) Stangmaal eller omkring ved 10 Kvarter 4 Tommer Anlægsmaal, men den store Percheron stiger til over 11 Kvarter. Percheronhesten er altsaa efter vore Forhold noget over Middelhøjde og dertil kommer, at den

har en bredere Kropbygning og større Legemsmasse end vore Heste. Jeg fik Indtryk af, hvad jeg dog ikke kan godtgjøre ved sammenlignende Maalinger, at Percheronhesten besidder en meget stærk udviklet Knokkelbygning, der er særlig fremtrædende i de brede Ledføjninger paa Lemmerne, den kraftige Skank, de stærkt udviklede Kryds samt den brede, fremstaaende Bringe. Dertil slutter sig et Muskelsystem, der vel nu og da kan fremtræde i stor Fylde t. Ex. paa Kryds og Laar, men som dog gennemgaaende træffes mere tørt og markeret, end man er vant til at se hos vore Landheste. Brystet er dybt, men ofte noget fladt, hvilket i Forbindelse med den høje Manke afgiver det gode Bovleje, som man hyppigst seer. Ved Kjærnefodringen i Byerne sees Bugen ofte at miste sin Fylde og viser sig næsten opkneben, et Træk, som sjældnere træffes paa Landet. Lænden er oftest mager og temmelig lang; Krydset, der topper noget, er snarere kort, skjøndt Halen, især hos den lettere Hest, er højt ansat. Laarene ere ret fyldige, men ikke dybe. Benene ere paafaldende rene og tørre, og Senerne træffes sjældent overanstrengte eller ødelagte selv hos ellers meget medtagne Dyr. Hovedet er ofte noget svært, men har et tørt og næsten ædelt Præg med flad Pande og svag Braknæse, store og livlige Øjne samt fine Ører.

Det almindelige Lød er graablommet, der senere gaer over til at blive fluespættet og hvidt. Aaringsplagene ere meget mørke, nærmest at kalde staaalgraa. Foruden dette Hovedlød træffes ogsaa enkeltvis det brune og sorte, og særlig saa jeg ikke faa Hingste af disse sidste Farver.

Den tørre og sejge Beskaffenhed af alle Legemets Væv er aabenbart Racens værdifuldeste Egenskab. Derved faaer Hesten en kraftig og meget jordvindende Bevægelse, og derved bliver den i Stand til at yde langt mere i det hurtige Trækbrug, end dens Bygning i og for sig berettigede til at vente af den. Det er især det energiske Fodskifte samt den stærke fremskydende Kraft i Baglemmet, der er saa paafaldende hos en Hest, der har en saa stor

Brede og Legemsvægt, hvis Ledstykker maa kaldes forholdsvis korte, og hvis Laarmuskler ofte savne Dybde. — Det er slet ikke saa underligt, at sangvinske Franskmænd, der savne Kjendskab til de anatomiske Forhold i Legemsbygningen, og som sværme for denne Race, have fundet paa at tro, at den blot er en forstørret Udgave af Araberen, saa at man har villet udlede dens Oprindelse fra selve den arabiske Hest, og da fra de Heste, som Saracenerne efterlod sig i Frankrig. Denne i og for sig urimelige Antagelse er dog nu modbevist ved, at man i Pariserbækkenets Knokkelhuler har fundet et Hestekranium, som i alle Enkeltheder ganske ligner den nuværende Hests. — Men ved Siden af disse værdifulde Egenskaber er det kun Ret ogsaa at omtale de svage Sider hos denne Hest. I saa Henseende maa særlig nævnes den lange, temmelig smalle og svage Lænd; det er derfor en meget almindelig Fejl hos Percheronhesten, at den er karperygget. En anden Fejl, som følger med de korte Ledstykker og den korte Kode, er Overkodning, hvilket dog træffes meget hyppigere i Byerne end paa Landet. Det er mig tillige meddelt af kyndige Mænd paa Stedet, at Lungepibning skal være en meget gængse Fejl. Det forekom mig, at Vandansamlinger i Hasen og Svampe vare meget sjældne. Derimod synes det, som om Benspat og Harespat ere forholdsvis hyppige, men dette tør jeg dog ikke tilskrive nogen egentlig Svaghed i Haseledet; det maatte jo snarere undre, om der ikke hyppig blev truffet Mærke af Overanstængelse af Hasen hos en Race, der begynder at arbejde i en meget ung Alder, og hvoraf et saa stort Antal er Hingste, der altid ere mere udsatte for at overanstrenges Haseledet.

Til bedre Forstaaelse af Racens Opdrætningsforhold skal jeg nærmere omtale Percheronhestens Hjem, det saakaldte *le Perche*, en gammel fransk Provins, der nu er udstykket til Dele af de sammenstødende Departementer *Orne*, *Eure-et-Loir*, *Loir-et-Cher* og *Sarthe*. Det er et Distrikt af 20 à 25 Miles Længde og Brede. Jordbunden i

le Perche er af en noget forskjellig Beskaffenhed. Landskabet er stærkt bakket og er især mod Nordvest og Sydøst gjennemskaaret af en Mængde større og mindre Vandløb, langs med hvilke der findes fortrinlige Engstrækninger; dette er i det Hele taget at kalde Landets Græsegne, og man træffer her hele eller delvise Græsgaarde. I den midterste Del af Landet, der er højere liggende, forsvinde Engene for en Del, og Korndyrkningen bliver overvejende. Græs- og Kornegne spille hver sin Rolle i Hesteopdrættet, hvilket nedenfor nærmere skal omtales. Jordbunden er i den nordlige Del i Regelen stærkt bindende Lerjord, der hviler paa Jurakalk, i den mellemste og sydligste mere smuldrende og har her et Underlag af Grønsand. — Landets nære Beliggenhed ved Atlanterhavet og Kanalen gjør Klimaet tempereret og fugtigt, hvilket Græssets Frodighed ogsaa tyder paa. Middelregnmængden for de sidste 18 Aar var i Departement Sarthe 647 mm., hvilket altsaa er godt et Par Hundrede Millimeter mere end Regnmængden i Danmark; men i 1875—77 angives Middelregnmængden i Departement *l'Orne* endog til 897 mm. Sommerens Middelvarme er som Paris', omtrent 10° C. — Højderne ere gjerne bedækkede med Skov, og Marker og Enge ere omgivne med levende Hegn, i hvilke de høje, afkvistede Elme og Popler med en Dusk Grene i Toppen ere overvejende og bidrage til at give Landskabet et eget Udseende. Endvidere er Frugttrædyrkningen stærk udbredt; man kan næsten sige, at Æble- og Pæretæet her spiller samme Rolle som Morbærtæet i Syden. Ikke alene omkring ved Gaardene, men langs mellem Agrene findes Frugttræerne plantede i Rækker, og i Nærheden af Byerne faaer Landet næsten Udseende af en eneste Frugthave. Enhver Gaard har sin Mostpresse, og Cidretilvirkningen giver en meget betydelig Indtægt.

Landet er stærkt udstykket. I Departement *l'Orne* ere de fleste Ejendomme paa 10—30 Hekt.; i Korndistrikterne træffes de noget større end i Græsegnene, men Gaarde paa over 50 à 60 Hekt. ere sjældne. — I almindelig Oplysning

staaer Befolkningen næppe over, hvad vi kjende herhjemme. Undersøgelser angaaende Rekruternes Færdighed i at kunne læse og skrive have givet Resultater, der stemme mærkværdig overens med, hvad der kjendes fra lignende Undersøgelser hos os. Frankrig har dog ikke havt tvunget Skolevæsen, men det synes, som der alligevel er gjort betydelige Fremskridt i almindelig Oplysning i de senere Aar. Levemaaden og Boligerne ere tarvelige. — Det er altsaa Bønder, der staa omtrent paa samme Dannelsesstrin som danske Bønder, der opdrætte Percheronhesten. Der er imidlertid en vis Kvikhed og Bevægelighed over Normannen, og han synes ogsaa at være en dygtig Handelsmand. Han behandler sin Hest med Omhu og Kjærlighed, men tillige med Ro og Taalmodighed samt stor Sikkerhed og Bestemthed. Denne Behandlingsmaade, i Forbindelse med at Hesten bruges meget tidlig til Arbejde, maa det tilskrives, at Percheronhesten har et saa roligt Temperament, hvorved det kun bliver muligt at benytte Hingste i saa stor Udstrækning, som man gjør. Men hertil kræves der selvfølgelig ogsaa en vis Dygtighed hos Opdrætterne.

Agerbruget staaer gjennemgaaende ikke højt i *le Perche* især i Græsegnene, hvor Agerjorden er stærkt bindende, bedre derimod i de egentlige Kornegne med den mildere Jord. Trevangsbruget med Hvede, Byg og Havre (eller Rug og Havre) samt Kløver, eller en Firemark med Halvbrak, Hvede, Byg, Havre samt Kløver er den almindelige Drift. Da det kan have sin Interesse at se, hvormegen Havre der i disse hesteopdrættende Egne høstes i Forhold til de andre Sædarter, skal jeg efter statistiske Opgivelser anføre, at der foruden Kartoffler og Roer og enkelte andre Planter i Aaret 1876 høstedes af de forskjellige Sædarter omtrent i følgende Forhold i Departementet *l'Orne*: 1 Td. Rug, 1,2 Td. Boghvede, 1,4 Td. Blandsæd og 4,4 Tdr. Byg, eller 8,0 Tdr. af alle disse Sædarter tilsammen mod 8,4 Tdr. Havre og 8,5 Tdr. Hvede; og i Departementet *Eure-et-Loir*, den stærkt korndyrkende Slette ved Chartres, hvoraf dog kun en lille Del hører til *le Perche*, høstedes samme Aar 1 Td. Bland-

sæd, Rug og Byg tilsammen, mod 2.s Tdr. Hvede og 3.s Tdr. Havre. Af den indhøstede Sæd udgjorde Havren altsaa fra Halvdelen til Trediedelen, et Forhold, der ikke overstiger, hvad der er almindeligt her i Landet, idet Havren i 1878 udgjorde over Trediedelen af de indhøstede Sædarter paa de danske Øer og omtrent Halvdelen deraf i Jylland. *Le Perche* kan altsaa ikke, hvad franske Forfattere pleje at fremhæve, siges at være et særlig stærkt havre- dyrkende Land, i det mindste ikke efter vore Forhold.

Paa de bindende Jorder stod Sæden meget slet. For at aflede Vandet, da Jorden i Regelen ikke var drænet eller udgrøftet, pløjede man i Riller eller smalle »Agre« paa 4 à 6 Furer. Dette bidrog selvfølgelig til at gjøre Sæden i høj Grad uensartet i Væxt, hvilket end yderligere forøgedes ved Frugttræerne, der stode langs ad Marken. Hvedehøsten angaves til 9 à 10 Fold, men den gav sikkert mindre mange Steder. En anseet Landmand, som jeg besøgte, og som havde faaet Præmie for sit Agerbrug, pløjede i almindelige Agre og havde ogsaa drænet i 1 Meters Dybde, men med 20 Meters Afstand. At Landet ikke er saa særdeles frugtbart eller ernærer en Husdyrbestand af mer end almindelig Størrelse, vil sees af følgende Tal. Paa 100 Tdr. Ld. dyrket Areal samt Eng findes:

	Heste.	Hornkv.	Faar.	Svin.	Frugttræer.
i <i>l'Orne</i>	8.6	25.7	17.0	6.3	378
Randers Amt . .	7.2	27.3	40.3	6.8	—
de danske Øer .	9.2	28.0	27.0	13.3	—

Tillæget og Opdrættet af Heste i *le Perche* er grundlagt paa det Hovedprincip, at det er Landbrugets Opgave at frembringe Værdierne, men ikke selv at forbruge dem igjen. Her er Industrien og Byerne Forbrugerne, og den stærke Efterspørgsel om Heste herfra gjør Opdrættet fordelagtigt. Hesteavlens er herved bragt ind under samme Produktionsvilkaar, som gjælde for de øvrige Produktionsgrene i Landbruget, og det er indlysende, at dette kun har kunnet være heldigt for Frankrigs Hesteavl. Forøvrigt er Tillæget og Opdrættet af Heste i *le Perche* delt paa

flere Hænder. Dette er karakteristisk for hele Nordfrankrig, ogsaa for Boulonnais- og Bretagnehesten, men dog særlig for Percheronen. Føllet bliver tillagt i en Egn og opdrættes i en eller to andre; Plagen og Hesten gaaer en bestemt Vej gennem 3 à 4 Hænder, inden den tilsidst 4 à 5 Aar gammel naaer sit endelige Forbrugssted. Det er i den nordlige og sydlige Del af *le Perche*, i det Hele i Græsegnene, at Tillægget finder Sted. I disse Egne træffer man væsentlig kun Følhopper, Føl og Hoppeplage samt Beskelere. Hingsten er i Regelen en saakaldet »rouleur«, der i Bedækningstiden fra Januar til Juli opstaldes paa bestemte Stationer omkring i Egnen. Man er særdeles omhyggelig for, at saa vidt muligt hver Hoppe bliver drægtig, og paa Torvedagene omkring i Byerne indfinder der sig gjerne en Proberhingst af mindre Anseelse, hvorved Hopperne da prøves. Hingsten bedækker ofte 2 Aar gammel, og hidtil ere ogsaa saadanne blevne belønnede paa Skuerne, men man søger nu at sætte 3 Aar som Grænsen. Ældre Hingste, det vil sige over 6 Aar gamle, træffes sjældent; den stærke Efterspørgsel drager dem ud af Landet. Noget Lignende er Tilfældet med de gode Hopper, som ofte sælges 4 à 5 Aar gamle, efter at have givet et Par Føl; man træffer dog i flere Egne ogsaa ældre Hopper paa 10 à 12 Aar. Hoppen bedækkes ofte første Gang, naar den er 2 Aar gammel; Føllet fødes i Regelen i Februar til April. I Marts og April er der endnu ikke Grønt at faa; Følhoppen holdes derfor paa Hø, Bygmel og Klid samt lidt Havre, senere hen faaer den Grønt. Hoppen arbejder hele Tiden, og Føllet holdes Sommeren igjennem paa Stald. Det er sjældent at se Føl paa Marken. Hingstføllene sælges 6 à 7 Maaneder gamle til Korndistrikterne i Midten af Landet, medens Hoppeføllene holdes tilbage.

I disse Korn- eller Plagedistrikter kjøbes Hingstføllene enten i Løbet af Sommeren eller paa de store Efteraarsmarkeder. Efter Beretningerne behandles Føllet temmelig uskaansomt ved at føres hen til andre Egne og omkring paa

Markederne. Krop og Kværke skal ogsaa være meget almindelig den følgende Vinter. De bedste Føl kjøbes dog allerede i Løbet af Sommeren til Levering om Efteraaret. Ligesom der er stor Forskjel paa Føllenes Godhed fra de forskjellige Egne, saaledes er der ogsaa betydelig Forskjel paa den Behandling, de faa som Plage. Af de Optrætningsmaader, som bleve mig meddelte, skal jeg anføre følgende, der omtrent ville gjengive den almindelige Sædvane:

Paa en Gaard af ringe Størrelse, men med betydelig Extrakjørsel til en nærliggende By, holdtes i Juni Maaned 4 2-aarige og 3 1-aarige*) Hingstplage. Manden havde modtaget dem som 6 Maaneders Føl fra en god Egn, og Føllene vare kjøbte i Løbet af Sommeren. Plagens Behandling paa denne Gaard omtaltes som særdeles fortrinlig og bedre end den almindelige i Eggen. Plagene fik første Vinter Hø og 3 Litre (omtr. 3 Potter) Havre pr. Dag. De holdtes i Box, men sloges ud til Bevægelse paa en Mark udenfor Stalden. Som Aaringer sattes de næste Foraar paa Græs, hvor de gik løse hele Sommeren. Græsgangen var tør, højtliggende og bakket samt bedækket med kort, tæt Græs, blandet med Hvidkløver. 17 à 18 Maaneder gamle bandtes Plagene ind og holdtes fra nu af paa Baas. Denne Vinter fik Plagene Hø samt 6 Lit. Havre og lidt Klid pr. Dag. Allerede $1\frac{1}{2}$ Aar gamle vare de nogenlunde vænnede til Arbejde, og om Vinteren besørgede de Kjørselen sammen med en eller to gamle Heste. Tidlig næste Foraar begyndte det strængere Markarbejde, og de fik da Sommeren igjennem Grønt og indtil 10 Lit. Havre. Plagen solgtes nu i Løbet af denne Sommer. Det var meget kraftige Plage; en Aarings-Plag ($1\frac{1}{4}$ Aar gammel) maalte 10 Kv. 2 Tom., en 2-aarig ($2\frac{1}{4}$ Aar) 11 Kv. 2 Tom. Anlægsmaal.

Paa en Gaard med 50 Hect. (omtr. 88 Tdr. Ld.) Plojeland og saa godt som ingen Eng holdtes 3 1-aarige og 4 2-aarige Plage samt en gammel Hoppe, der ikke brugtes til Avl.

*) 1-aarig, 2-aarig vil her og fremdeles sige Plage, som det sidste Foraar havde fyldt henholdsvis 1 og 2 Aar.

Sædskiftet var her Halvbrak, Hvede, Byg & Havre og Kløver, og alt Arbejdet udførtes med den gamle Hoppe og de 2-aarige Plage. Plagene opdrættedes her saaledes:

1ste Vinter: Fra 7 Maaneders Alderen fik de 2 Litre Havre og 2 à 3 Litre Klid eller Bygskraa samt Kløvehø; 2den Sommer: Græsning;

2den Vinter fra 1½ Aars Alderen: 3 à 4 Litre Havre og 3 à 4 Litre Klid samt Hø. Denne Vinter vænnedes de til Arbejde. I Marts Maaned, da det sværere Markarbejde begyndte, fik Plagene 8 Litre Havre samt Hø, hvilket sidste senere hen afløstes af Grønt (Vikker); de solgtes i Løbet af Sommeren. Det var Plage fra gode Egne, og Manden angav mig følgende Priser, som dog næppe ere ubetinget at stole paa: Føllet kostede 5 à 700 francs (o. 360 à 500 Kr.) og solgtes efter knap 2 Aars Forløb for 12 à 1500 frcs. (o. 860 à 1080 Kr.). Der var altsaa her-efter tjent til Betaling af 2 Aars Hold 5 à 700 frcs. samt 1 Aars Arbejde. Forsøger man at opgjøre dette Opdrætningsregnskab, vil man omtrent faa følgende Resultat:

1. Vinter à 5 Litr. Havre og Klid i 210 Dage	1050 Litr.
2. — à 7 — — — — i 210 —	1470 —
2. Sommer à 8 Litr. Havre i 150 —	1200 —
Ialt o. 3700 Litr. Havre og Klid à 6½ Øre =	240.00 Kr.
1. Sommers Græsning anslaaet til	50.00 —
2. Sommers Grøntfodring anslaaet til	40.00 —
To Vintres Høfoder à 5 Pd. i 420 Dage	
= 2100 Pd. Hø à 2 Øre (afrundet)	40.00 —

Ialt Udgift for 2 Aars Hold . . . 370.00 Kr.

Denne Udgift balancerer altsaa meget godt med den ovenanførte Fortjeneste af 360 à 500 Kroner, saa at det kan antages, at man i det mindste har Arbejdet frit og lidt til.

Paa en Gaard paa 48 Hect. traf jeg gaaende paa en mager Græsgang (Marken til Halvbrak) 7 Aarings-Plage, der vare i temmelig daarlig Foderstand og endnu i Juni Maaned havde Vinterhaarene paa Kroppen. En ældre Hest og 4 2-aarige Plage gjorde Arbejdet. Føllene fik 1ste Vinter Hø og Halm efter Behag, ofte ingen Havre eller dog

kun en eller to Haandfulde om Dagen, derimod fik de lidt Klid; de gik løse i Boxe og kom ud om Dagen i godt Vejr. 2den Sommer gik de fra April til Juni paa 2den Aars Græsmark, indtil denne vendtes til Halvbrak, og de kom da paa bedre Græsning. 2den Vinter fik Plagene ingen Havre, men Hø og Halm efter Behag samt kogt Blandkorn (Rug, Byg og Havre), hvoraf der blev kogt 50 Litre om Ugen til 7 à 8 Heste, altsaa kun omtrent 1 Liter pr. Stykke pr. Dag. Samme Vinter vænnedes de som sædvanligt til Arbejde, og den følgende Sommer fik de 3 à 4 Litre Havre samt Grønt efter Behag.

For at undgaa Gjentagelser, da Opdrættet paa den ene Gaard i alt væsentligt var som paa den anden, skal jeg kun endnu kortelig omtale Opdrættet paa en Græsgaard i det for sine fortrinlige Græsgange og udmærkede Blodsheste berømte *Merlerault*, der ligger paa Grænsen af *Calvados*. Gaarden var 55 Hect. stor, og her holdtes 4 Hingste 3 à 6 Aar gamle, 6 Hopper og 4 Føl. Hopperne gik paa Græs hele Sommeren, og benyttedes kun til lidt Kjørsel. Skjøndt Græsset var fortrinligt, fik de dog Tilskud af Havre paa Græs. Om Vinteren holdtes Plagene i Boxe, hvorfra de sloges ud til Bevægelse. De fik da Hø efter Behag samt 4 Litre Havre om Dagen.

Det vil bemærkes af disse Exempler paa Opdræt, at Percheronhesten er meget ung, naar den begynder at arbejde, nemlig kun 17 à 18 Maaneder gammel. Om Vinteren have Bønderne ingen andre Arbejdsheste end disse 1 à 2-aars Plage samt en ældre Stanghest. Der er ganske vist ikke meget at bestille om Vinteren, men der er dog altid en Del Kjørsel og Tærskning med Maskine. Man sætter saa den gamle Hest i Stangen, og 3 à 4 Plage spændes den ene foran den anden, og disse tilsammen skulle saa trække for højst 2 gode Heste. Arbejdet er ikke svært, men det gaaer rask fra Haanden, og Terrainet er i Regelen meget bakket, saa Plagene, der spille foran Karren, faa i det mindste en god Motion. Eller man har Tærskemaskine til to Heste, og den spænder man saa fire

for. Naar Foraaret kommer, bliver Arbejdet sværere, skjøndt man ikke pløjer dybt i *le Perche*; derimod læsser man ofte dygtig paa Karren, og den særegne Kjøremaade ødsler en Del med Kraften; men nu er Plagen jo allerede godt vænnet til og er bleven en Hest paa halvellevte til elleve Kvarter.

2¹/₂ Aar gammel sælges saa Hingstplagen igjen. Det varer endnu mindst 2 Aar til, inden den naaer sin endelige Bestemmelse: Omnibus- eller Fragtkjørselen i Paris og andre større Byer. Dog sælges ogsaa et betydeligt Antal 2-aarige til Udlandet. De sidstnævnte 2 Aar tilbringer Plagen enten paa Sletten ved *Chartres*, i det saakaldte *le Beauce*, eller den gaaer først til den østlige Del af *le Perche*, hvor den holdes et Aarstid for derefter at sælges til *le Beauce*. 4 à 5 Aar gammel naaer den sit endelige Forbrugssted. Jeg har ikke kunnet følge Plagen paa hele denne Vej. Men efter alt, hvad jeg har faaet meddelt om de to Aars Ophold i disse Egne, kan man nærmest betegne det som præget ved en yderligere Hærdning af Hesten ved temmelig svært Arbejde. Det er korndyrkende Egne, oftest med temmelig let Jord, men store Arealer; der er meget at gjøre, og der skal være en vis Il over Arbejdet.

Fra de opdrættende Distrikter samles altsaa den største Del af hele Avlen af Percheronheste paa Sletten ved *Chartres*, førend de gaa videre til Endemaalet. Saa godt som alle Hingstene sendes herud. Det er derfor ofte vanskeligt for de tilliggende Distrikter at faa gode Hingste, og Avlen i *le Perche* lider ved denne Udvandring og Bortsalget paa samme Maade, som dette kjendes her hjemme. Et Selskab for Hesteavlens Fremme søger vel ved Uddeling af Præmier at stoppe denne Trafik for de gode Hingstes Vedkommende, men det lykkes næppe altid. Hingstene maa derfor ofte kjøbes tilbage fra Sletten ved *Chartres*. Men her mødes Percheronhesten med Hingste fra andre Egne, dels fra Bretagne, men især fra Boulogne-egnen, og da disse sidste altid ogsaa ere af samme graa

Farve, kunne de efter et eller to Aars Ophold ret godt blive saa meget »percheronificerede«, at Forvexling let kan ske. Og ikke alene ligger der heri en Vanskelighed for fremmede Opkjøbere, men dette Forhold medfører let, at den egentlige Percheronhest blandes med de grovere Racer. En saadan Blanding fremmes end yderligere derved, at det efterhaanden, som Efterspørgselen for Percheronheste er tiltagen, ligefrem er blevet umuligt for det forholdsvis lille tillæggende Distrikt i *le Perche* at tilvejebringe alle de Føl, som de opdrættende Egne kunne bruge, og der føres derfor ogsaa sikkert ikke faa Føl af grovere Slags til *le Perche* for at opdrættes der og senere at sælges som ægte Percheroner.

Ovenfor er fremhævet, at Percheronhestens væsentlige Egenskaber var det tørre, sejge Præg samt den i Forhold til Legemsmassen energiske og stærkt fremskydende Bevægelse. Spørges nu, hvilke Forhold det er, der maa antages at bibringe Hesten disse Egenskaber, saa kan man ikke sige, at det skyldes en særlig intelligent Befolkning, der skulde lede Avlen og Opdrættet paa en særlig indsigtfuld Maade. For Percheronbonden er Hesteopdrættet simpelt hen en Forretning, en Guldmine, som det gjælder om at udbytte gennem Omsætningen af Hestene, ved det de kunne afkaste i Arbejde og forøvrigt vokse sig til. Der mærkes derfor en Stræben efter at gjøre Hesten større dels ved Anvendelse af svære Hingste dels ved Brugen af drivende Fodermidler, hvilket selvfølgelig ikke bidrager til at forbedre Kvaliteten. Selve Ernæringen er hvad Havrefodringen angaaer heller ikke at kalde kraftig, men maa snarere kaldes forholdsvis simpel; dog maa det tages i Betragtning, at Plagen i Regelen faaer rigeligt og godt Hø. Fra Statens Side gjøres der heller ikke noget synderligt for at bevare en saa udmærket Landrace. Saa kraftige Midler som Staten raader over til Hesteavlens Fremme i Frankrig, og saa centraliseret Styrelsen end

heraf er, saa gjøres der i det Hele kun lidt for Landhesten i Frankrig; tværtimod undergraver man snarere denne, i det mindste indirekte, ved den kraftige Understøttelse, som bliver Avlen af Krigs- og Luxushesten til Del. Som et Bevis paa, hvor lidet Styrelsen for Hestevæsenet, der svarer til vor Stutterikommission, understøtter Landavlen i *le Perche*, kan anføres, at ved Statsdyrskuet i *le Perche* sidste Sommer uddeltes de fleste Præmier til Blodshestene, ligesom disse Præmier vare betydelig større end de tilsvarende for Percheronheste. Et andet ret betegnende Bevis for Statens lunkne Forhold til Landhesten er, at man i *le Perche* længe har ønsket at faa indrettet en offentlig Stambog for Heste; og da man med den Mangel paa Initiativ, som ofte følger med Centralisationen, ikke selv tænkte at kunne begynde dermed, anmodede man Stutterikommissionen om at føre Stamlister for de Percheronhingste, der bleve præmierede ved Statsskuerne, ligesom man alt gjør dette for Fuldblods- og Halvblodshingstene, men Kommissionen afviste dette Forlangende, og Percheronhesten har derfor ingen Stambog faaet. Heller ikke fra denne Side altsaa faaer Percheronhesten nogen særlig Støtte. Aarsagerne til dens ædle og fortrinlige Egenskaber maa derfor søges andetsteds.

Percheronhestens Størrelse viser i saa Henseende hen paa Græssets og Høets Beskaffenhed. Det er vel en Kjendsgjerning, at overalt i Landavlen er det væsentlig Græsset, eller som sidste Aarsag Jordbunden, der bestemmer Væksten. I og for sig er Græsvæksten kraftig i *le Perche*, men det synes tillige, at Jordbunden har en ganske særegen Beskaffenhed, og jeg skal derfor omtale den noget nærmere. *Le Perche* hører til Pariserbækkenet, men er af en fra den øvrige Del heraf væsentlig forskjellig Beskaffenhed. Medens den nordøstlige Del af Pariserbækkenet er en fed Alluvial- eller Marskdannelse paa Kalkbund, og den mellemste er Gibs, Kridt og Sandsten, saa hviler *le Perche* i den sydøstlige Del paa et Grønsandslag og i den vestlige og nordlige Del paa Jurakalk. Og

karakteristisk er det, at den ædle Hesteavl i Normandiet saa godt som udelukkende kun trives paa det Bælte af Jurakalk, der strækker sig gjennem Departementet *Calvados*. Men fra den sydlige Del heraf strækker dette Bælte sig ind i den nordlige og vestlige Del af *le Perche*, netop den Landsdel, hvor den mindre og mest ædle Percheronhest særlig tillægges. Syd og Vest herfor træffes et Grønsandslag. I samme Distrikt findes en Del Jernærtser blandede med Lerlag samt et meget stort Antal mineralske Kilder. At Vandet i *le Perche* i Almindelighed har en særegen Karakter, synes ogsaa antydnet deri, at Landet fra gammel Tid har været berømt for sine Garverier, og at man tillægger Vandets Indflydelse, at Læderet er af en saa fortrinlig Kvalitet. Disse her paa pegede Forhold kunne selvfølgelig ikke gjøre Fordring paa at gjælde som Beviser, det er kun Antydninger, som dog formentlig maa tillægges nogen Vægt. Thi usandsynligt er det vel ikke, at Jurakalkens Rigdom paa Dyrelevninger kunde tilføre Jordbunden en større Del af de for Ben- og Vævdannelsen saa vigtige fosforsure Salte. Og det samme vil ligeledes kunne være Tilfældet med Grønsandet, der selv er en Kalkdannelse og tillige indeholder en betydelig Mængde af fosfor- og jernholdige Korn, det saakaldte Glaukonit. Naar saa hertil kommer, at den almindelige Opfattelse hos Opdrætterne i *le Perche* udleder Hestens Kvalitet fra Jordbundens Kalk- og Jernholdighed — de to Stoffer, som Almuen i Almindelighed har mest Kjendskab til — og i det Hele tillægger Græsset og Høet en saa væsentlig Betydning for Hestens Sejghed og Udholdenhed, at man i Plejen næsten helt stoler og forlader sig herpaa, saa maa dette, tilligemed de ovenberørte Jordbundsforhold, ogsaa støtte den Opfattelse, at Percheronhestens ædle og sejge Vævsbeskaffenhed saa vel som dens Størrelse staaer i nøjeste Sammenhæng med Jordbundens, Vandets og Græssets særegne Beskaffenhed i dens Hjemstavn.

Men der gives endnu et Par andre Forhold, som ved Siden af Jordbundens og Græssets Beskaffenhed maa til-

lægges en ikke ringe Betydning, naar Talen er om Aarsagen til Percheronhestens særegne gode Egenskaber. Det ene er nemlig, dels at Plagen den første Vinter i Regelen faaer Lejlighed til at røre sig, idet den gaaer løs i Laden (i Box) og tillige slippes ud i fri Luft, og dels at man bruger den til Arbejde allerede 2den Vinter fra 17 à 18 Maaneders Alderen. Man vil sikkert ikke let kunne overvurdere den Betydning, som det har for det unge Dyrs heldige Udvikling, at det stadig kan bevæge sig i frisk Luft og derved faa alle sine Næringsmidler anvendte til at styrke og udvikle Legemet. Plagen undgaaer herved den i dobbelt Forstand saa »mørke Tid«, som vore Plage maa friste de to første Vintre ved at staa bunden paa en Baas, og alene dette vilde være nok til at give Percheronhesten en Overlegenhed i Energi og Udholdenhed.

Endelig maa ogsaa nævnes de særegne Omsætningsforhold samt Markedets Fordringer. Skjøndt den idelige Omsætning kan have sine Ulemper, saa medfører den dog ogsaa, at den unge Plag maa arbejde strængt for at tjene sit Foder samt arbejde tidlig. Og Markedet, som ligger lige ved Døren, stiller saa bestemte Fordringer til Kraft og Udholdenhed hos Hesten og rykker saa nær ind paa Opdrætteren med disse Fordringer, at Hestens Behandling maa blive præget deraf og ret ledet derved. Til det indenlandske Forbrug er der saaledes, saa vidt mig bekjendt, ikke Tale om at fede Hesten. I og for sig vil Hesten næppe tage Skade ved som hos os at fedes nogle Maaneder, før den sælges, saafremt den forud er opdrættet godt, men selve Fedningen er kun en enkelt Side af Sagen og hænger oftest sammen med en almindelig Mis-kjendelse af Hestens Natur, og hvor Markedet ikke kræver Fedning, vil en sundere Opfattelse og Forstaaelse af, hvad det egentlig er, der giver Hesten den større Værdi som Trækdyr, lettere bane sig Vej til Opdrætterne. Derfor nøjes man i disse Egne med højst et jævnt godt Huld hos Hesten, og den idelige Omsætning giver ingen Lej-

lighed til at underkaste Hesten en saadan »blødgjørende Kur«, som Fedningen dog altid er. Hesten sælges ud af Selen uden anden egentlig Forberedelse end Arbejdet, og om end Landarbejdet efter sin Natur ikke altid er i Stand til at give Hesten den sammentrængte Trækkraft, som kræves af den i Byerne, saa at den ofte maa yderligere kjærnefodres en Tid, før den kan gjøre fuld Nytte her, saa forlader Percheronhesten dog i Kraft af alle de ovenfor paapegede Forhold sin Fødeegn med en Arbejdsevne og en Udholdenhed, som næppe træffes større hos nogen anden Hest, der er fremgaaet af den almindelige Landavl.

Hertil knyttede sig følgende Diskussion:

Dyrlæge Jensen har hørt, at Percheronhesten ikke gaaer umiddelbart fra Bondebruget over til at gjøre fuld Tjeneste i den Retning, i hvilken den staaer som den første i Verden, nemlig som Omnibushest, men at det varer et Aars Tid, inden den kommer dertil. Hvad de franske Heste iøvrigt angaaer, da har man jo lidt Kjendskab til dem fra Kjøbenhavns Gader, men de Heste, som dør gaa under Navn af Percheronheste, synes rigtignok ikke at være i nogen overordentlig Grad i Besiddelse af de Egenskaber, som ellers udmærke Percheronhesten, nemlig Energi og en fremskydende, let Bevægelse, ligesom de heller ikke synes at ligne de Percheronheste, Taleren har seet paa Paris's Hestemarkeder. Taleren vilde derfor tillade sig at spørge Hr. Jessen, om han troer, at disse Heste virkelig ere Percheronheste, og om det forholder sig saa, at de til Omnibuskørsel bestemte Heste behøve en Trænering i et helt Aar, inden de kunne gjøre fuld Nytte.

Husdyrbrugskonsulent Jessen maatte beklage, at han ikke havde faaet nærmere undersøgt Omnibushestenes Forhold i Paris; hans Ophold i denne By havde været for kort dertil. Det er aabenbart, at naar der er Tale om at anstille en Sammenligning mellem Percheronhesten og vor Hest, er der mange forskjellige Faktorer at tage i Betragtning; man maa ikke alene holde sig til den Vejlængde, Hesten gennemløber om Dagen, men der maa ogsaa tages Hensyn til, hvor meget der trækkes, Fodringen og mangfoldige andre Forhold. Kun af Omtale ved Taleren, at Hesten ikke altid kan gaa lige

fra Bondebruget over til at gjøre fuld Tjeneste paa Paris's Gader, men at den først maa have nogen Forberedelse, hvad der heller ikke kan synes at være saa urimeligt, eftersom man jo maa huske paa, at den ved at flyttes fra Landbruget til den besværlige Kjørsel paa Gaderne kommer til at forrette et Arbejde, som kræver en større Kraftanstrengelse end det, hvortil den hidtil har været anvendt. Hvad Percheronhestene i Kjøbenhavn angaaer, da skal Taleren ikke udtale sig om, hvorvidt det virkelig er Percheronheste eller ikke; han anseer dem imidlertid ikke for at være meget ægte, og han tvivler om, at de forspændte en Omnibus vilde kunne trække som de Heste, der findes foran Omnibusserne i Paris. Forøvrigt troer Taleren, at den Hest, som her gaaer under Navn af Percheronhest, nærmest gaaer ind under Boulognetypen.

Etatsraad Mourier-Petersen vilde tillade sig at spørge, om ikke den lette Percheronhest, som nu fornemmelig anvendes til Omnibuskjørsel i Paris, er den samme, som forhen brugtes til Diligencekjørsel i Frankrig. Dernæst maatte han sige, at han studsede ved at høre det benævnet som noget abnormt, at Føllene bleve vænnede pludselig fra, saaledes at der ikke var nogen Overgangstid; saadant skeer jo ogsaa her. Den Dag, der er bestemt til, at Føllet skal vænnes fra, tages det jo fuldstændig bort fra Moderen og seer hende ikke mere; nogen successiv Fravænnning finder ikke Sted. Hvad Percheronhesten iøvrigt angaaer, da er det ganske vist, at den udmærker sig ved et hurtigt og kraftigt Løb, der gjør den vel skikket til at bruges til Omnibuskjørselen i Paris, som er meget hurtigere end her, men da, som Hr. Jessen bemærkede, det fornemmelig er de ejendommelige lokale Forhold i *le Perche*, der for en væsentlig Del bidrage til at fremkalde de gode Egenskaber, hvoraf denne Hest er i Besiddelse, og noget tilsvarende ikke findes hos os, kunne vi heller ikke vente andet, end at den ved at overføres til os maa tabe i Energi og Kraft. Vi kunne ikke skaffe den en lignende Græsgang, som den har i *le Perche*, og heller ikke et godt Græsfoder om Vinteren; Klimaet er ogsaa forskjelligt der og her. Tages alt dette i Betragtning, vil man se, at alt tyder paa, at vi ikke kunne gaa til et Opdræt som det i *le Perche*. Men medens vi saaledes ikke kunne gaa til et saadant Opdræt, er der dog et Forhold ved dette Opdræt, som det muligvis kunde være værd at se hen til, navnlig i Jylland, hvor man lægger en stor og svær Hest til, og det er Opdrættets Deling, noget, som ogsaa har været be-

rørt flere Gange tidligere herhjemme. De større Gaarde, paa hvilke man jo maa vente at finde mere Intelligents og Opdrættet ledet mere intensivt end paa de mindre, skulde lægge Føllene til, som da, naar de vare 2 Aar gamle, skulde gaa over til Bønderne. Paa den Maade vilde Opdrættet kunne betale sig bedre for de større Gaarde, end det hidtil har gjort, og Bønderne vilde ogsaa gjerne have en saadan to Aars Plag eller maaske halvandet Aars Plag, thi det viser sig alle vegne, hvor der bliver lagt til paa en intensiv Maade med kraftigt Foder og stærkt forceret Bevægelse, hvorved Foderet fordøjes godt, og Musklerne udvikles, at man kan sætte en halvandetaars Plag i Klasse med en tre eller fire Aars Plag. Dette var en af Grundene, hvorfor man kunde ønske en Deling af Opdrættet. En anden var den, at det derved blev muligt kun at foretage et Tillæg ved de bedste Hopper. Et af de svageste Punkter ved vor Hesteavl er jo nemlig det, at de mindre Jordbrugere ikke formaa at kjøbe gode Følhopper; thi medens en saadan for 30 Aar siden kostede 100 Rigsdaler, koster den nu 900 à 1000 Kroner. Naar derfor en Mand ikke fra tidligere Tid har havt en god Stamme paa sin Ejendom, er det nu umuligt for ham at faa en saadan, hvorfor det ogsaa bliver sjældnere at se gode Følhopper. Hingstene derimod gaa fremad og blive bedre, men der bliver ogsaa gjort meget for dem. Hvad forøvrigt den Paastand angaaer, som saa tidt gjøres gjældende og det endogsaa med stor Styrke, at den jyske Hest taber sig og bliver ringere, da maa Taleren bestemt modsige den; i Gjennemsnit er den snarere bedre end forhen. Derimod maa det indrømmes, at de lettere Heste med god Bevægelse forsvinde mere og mere i Vensyssel, fordi Opdrættet ikke mere skeer paa samme Maade som hidtil. Plejen er vistnok bedre end forhen, men de unge Dyr faa ikke den Bevægelse, de tidligere fik, og endvidere staaer der ikke længere frederiksborgske Hingste i Vensyssel. I det Hele taget er det jo saaledes hos os, at de unge Heste staa i Stalden og blive fedede; de komme ikke ud deraf og blive ikke mønstrede, men derved komme de til at savne Kraft og Mod. Lige det modsatte er Tilfældet med Percheronhesten; den benyttes samtidig med, at den fedes. Opdrættet hos os er ganske sikkert ikke ringere nu end tidligere, men at give bedre Foder end tidligere er til Skade, naar man ikke samtidig giver Dyrene Bevægelse, thi derved enten forhindres Fordøjelsen, eller ogsaa bevirkes, at Dyrene faa for tykke Ben og for slappe Muskler.

Etatsraad Tesdorpf, som med megen Interesse havde

hørt Hr. Jessens Foredrag og de Udtalelser, som Hr. Etatsraad Mourier-Petersen var fremkommen med, havde i en længere Aarrække kjendt Percheronhesten. Den første Gang, han saa den, var i 1844, paa Vejen mellem Valenciennes og Paris. Der eksisterede dengang ingen Jernbane mellem disse to Byer, og Percheronhesten benyttedes da til at trække Dili-gencen mellem dem. Foran disse tunge Vogne var der spændt 8 Hingste, som løb meget hurtig, ja formelig fløj afsted, saa at man næsten skulde have troet, at det var Blodsheste. Det var forbausende at se den Kraft, disse Heste udviklede; derhos vare de alle som støbte i én Form. Senere saa Taleren Percheronhesten i London foran de svært belæs-sede og hurtigkjørende Omnibusser. Medens Droskerne i denne By udelukkende betjenes af Blodsheste, benyttes til Omnibuskjørselen dels Percheronheste og dels Clydesdale-hesten, omtrent i lige stort Antal. Disse gjentagne Sammen-stød med Percheronhestene gjorde, at Taleren, da man tilbød at sende ham Percheronheste fra Frankrig, tog mod Tilbudet, og han fik da aarlig i en Række af Aar tilsendt en Del Percheronheste. Forinden Taleren imidlertid gaar over til at omtale sine egne Erfaringer angaaende denne Hest, skal han bemærke, at han ogsaa har seet den i Tyskland, navnlig i de sukkerroedyrkende Egne, hvor der eksisterer et meget kraftigt Jordbrug med en dyb og energisk Kultur; den bliver der anvendt tilligemed den jydsk Hest. I Brunsvig og det sydlige Hannover er det hovedsagelig den jydsk Hest, som yndes; da Taleren var der sidste Sommer, ytrede en For-pagter til ham, at han foretrak den jydsk Hest fremfor Percheronhesten. Den gjorde vel ikke fuld Nytte det første Aar, men naar den først var gennemfodret, var den en for-trinlig Arbejdshest, og især var dens Temperament mere til-trækkende end Percheronhestens; Percheronhesten har Nyk-ker og er nervøs. Ogsaa i preussisk Sachsen hørte Taleren Udtalelser om, at Percheronhesten er nervøs, men, sagde man, samtidig har den andre Egenskaber, der gjøre, at man fore-trækker den fremfor nogen anden Hest og ikke vil have nogen anden. Et Par Hestehandlere fra Magdeburg opholde sig derfor stadig i Frankrig for at opkjøbe de bedste Perche-ronheste til Brug ved Sukkerfabrikkerne. Taleren har dør seet Stalde med 25 à 30 Percheronheste, som alle vare for-trinlige Dyr og meget stærkt fedede, hvad forøvrigt alle deres Dyr ere.

Som allerede nævnt har Taleren i en Del Aar faaet Percheronheste hertil; i alt har han faaet 2 Hingste og 14

Hopper. Han har altid forlangt Dyr af bedste Slags, og gennemsnitlig have de kostet 13—1400 Kr. pr. Styk paa Stedet hos Taleren. Skulde Taleren nu efter den Erfaring, der er indhøstet paa hans forskellige Gaarde, hvor Percheronhesten er brugt paa stærk og mindre stærk Jord, hvor den er brugt meget strængt, og hvor den ofte har meget lange Veje at gennemløbe — fra den sydligste Gaard er der 4 Mil til Kjøbstaden — give Percheronhesten et Skudsmaal, kan han ikke sige andet, end at den er en ganske udmærket Arbejdshest, for hvilken den jydsk Hest maa staa tilbage. Den Livlighed, Bevægelighed og Kraft, som findes hos de bedste Percheronheste, finder man ikke selv hos de bedste Jyder. Hos Taleren har man sat jydsk Heste paa en Ager og Percheronheste paa en anden, og det har da viist sig, at naar den jydsk Hest har udført to Omgange, har Percheronhesten udført næsten tre; saa meget hurtigere gaaer Percheronhesten, og det uden at der er Tale om noget Væddemaal, men kun om en upartisk Bedømmelse af det Arbejde, Percheronhesten udfører i samme Tid som den jydsk Hest. Selv er Taleren ikke videre Hestekjender, men han har Medarbejdere, Forvaltere, som ere kyndige paa det Omraade, og de give alle uden Undtagelse Percheronhesten, efter at den nu har været anvendt paa Talerens Gaarde i en halv Snes Aar, det Skudsmaal, at den er fortrinlig som Arbejdshest; det eneste, der er at udsætte paa den, er, at den, naar den pløjer, stamper Jorden for stærkt sammen, hvilket hidrører dels fra, at den er tung, og dels fra den Iver, hvormed den arbejder sig fremad. — Hvad nu Tillæget af ægte Percheronheste angaaer, da er det slaaet fejl hos Taleren. Man har ikke kunnet magte den Opgave at faa Hopperne i Føl; der har været tillagt paa 14 Hopper, men man har kun faaet 7 ægte Percheronføl. Krydsning mellem Percheronhingste og jydsk Hopper har derimod viist sig heldig; den giver 12—14 Føl hvert Aar, og man søger ved denne Krydsning at undgaa de Fejl, som Etatsraad Mourier-Petersen omtalte som de fremherskende ved vort Hesteopdræt. Føllene og de unge Dyr plejes vel, faa god Græsning og holdes om Vinteren i Box, som er alt andet end varm; desuden komme de hver Formiddag ud i fri Luft. Saavel med de ægte Percheronføl som med Krydsningsproduktet er man overordentlig fornøjet; medens man nødig, som Hr. Jessen sagde, bruger den jydsk Hest, før den er 3½ Aar gammel — i alt Fald kan man ikke gjøre det med Sikkerhed —, er der intet i Vejen for med Sikkerhed at anvende saavel den

ægte Percheronhest som Krydsningen i 3 Aars Alderen, men sammenligner man ogsaa en 3 Aars Plag efter en Percheronhingst og en jydsk Hoppe med en jydsk Plag, er der en forbausende Forskjel i Udviklingen. Til Grønjordsplojning anvendes hos Taleren næsten hele Efteraaret 2 Aars Percheronplage, og en 3 Aars Plag gaaer om Foraaret ved Siden af de ældre Heste; noget saadant tør man ikke byde vor jydsk Plag. I det hele taget gaa de Erfaringer, som ere indhøstede hos Taleren med Hensyn til Percheronhesten — og disse Erfaringer gaa adskillige Aar tilbage — ud paa, at Percheronhesten maa henregnes til det allerbedste, Taleren har paa Stald; derom ere alle Talerens ældste og dygtigste Medarbejdere enige.

Greve Danneskjold-Samsøe kan fuldstændig slutte sig til Etatsraad Tesdorpf's Udtalelser. Taleren har ogsaa en Percheronhingst med et Stænk af Blod i sig, og den pløjer tre Furer, medens de andre Heste kun naa til to, og det uden at der er Tale om noget Væddemaal. Den har et hurtigt Skridt baade i bakket og fladt Terrain og viser sig altid de andre Heste overlegen. Taleren har havt denne Hingst siden 1871, altsaa i 11 Aar omtrent, og i den Tid har den kjørt 2 Makkere, en Jyde og en Sjællænder, ihjel, og det har endda været Heste, som have været 11 Kvarter høje, medens den selv kun er 10 Kv. 3 T. Den arbejder nu med Nummer tre. At Percheronhingsten har ødelagt sine Makkere, er aldeles sikkert; det gik for hurtig og for forceret for dem; den er i Besiddelse af en Kraft og Energi, som hæver den langt over vore Heste. Ogsaa Opdrættet, som er faldet efter den, viser sig tilfredsstillende, men derom skal Taleren dog ikke udtale sig videre.

Etatsraad Mourier-Petersen maatte takke Etatsraad Tesdorpf for hans Meddelelser saavel fra Falster som fra Tyskland. Som man har hørt, nyder Percheronhesten stor Yndest i Magdeburgene, medens man i Brunsvig og det sydlige Hannover fortrinnsvis ynder den jydsk Hest, men her faaer man ogsaa de bedste Exemplarer af jydsk Heste. De tyske Hestehandlere opkjøbe kun de bedste og kostbareste Heste, som da gaa Syd paa, medens de mindre gode gaa til de danske Øer. Hvad Percheronhesten paa Falster angaaer, da er det jo hidtil gaaet godt med den; Forholdet her er jo imidlertid det, at det er Dyr af bedste Sort, som ere henflyttede til nogle af de bedst drevne Jorder i hele Landet; de faa følgerig den bedste Næring, de kunne faa, og blive desuden i det Hele taget livfullere opdrættede, end det ellers

er Tilfældet hos os. Det er derfor ganske naturligt, at disse Heste maa være langt hurtigere og kraftigere i deres Bevægelser end vore Heste i Almindelighed, som blive slapt opfødte og ikke øvede. Paa de større Gaarde kan det imidlertid ikke betale sig at opføde Plagene stærkt, da man ikke kan have den Nytte af dem som paa de mindre Gaarde. Stille den jydsk Hest ved siden af Percheronhesten kunne vi ikke, thi den første bliver ikke saa kostbart opfodt eller saa omhyggelig plejet som den sidste; men paa den anden Side kunne vi heller ikke tænke paa at faa nogen Nytte af Percheronhesten. Til at bruges som Arbejdshest er den for kostbar, da den jo som nævnt koster 13—1400 Kr., og selv om man ogsaa vil nøjes med mindre gode Former, er Prisen dog for høj. Hvad dernæst Percheronhestens Brug til Tillæg angaaer, da vil det, at Frugtbarheden taber sig, muligvis formedelst de forandrede klimatiske Forhold, ogsaa være en Anstødssten for dens Indførelse hos os. Ganske vist have vi hørt, at Krydsninger, der ere faldne efter den, kunne være meget gode, men Taleren troer, at det næppe vil gjælde for mere end første Generation; anden Generation vil vistnok udarte. Skjønt altsaa Percheronhesten besidder mange gode Egenskaber, ville vi dog ikke kunne indføre den som noget, der er til Nytte for os.

Prof. Jørgensen havde paa Rejser i Jylland, navnlig i de vestlige Egne, f. Ex. mellem Lemvig og Holstebro, fundet en lignende Deling af Tillæg og Opdræt, som den, her er bleven omtalt. Foruden Følhopper havde Bønderne Plage, som de senere solgte til de større Gaarde.

Etatsraad Mourier-Petersen. Naar man skal vente, at der skal komme noget bedre ud af Tillæg og Opdræt end nu, maa Delingen ske saaledes, at det bliver de større Gaarde, der lægge Føllene til, og Bønderne, der holde Plage. Bønderne ville desuden ogsaa hellere købe en halvandetaars Plag, der er stærk og god, end en to eller tre Aars Plag, der er daarlig opfodt. De store Gaarde kunne ikke staa sig ved at holde Plage.

Husdyrbrugskonsulent Jessen har kun villet fremlægge Iagttagelser fra en Rejse, og det har aldeles ikke været hans Hensigt at anstille nogen Sammenligning mellem Percheronhesten og den jydsk Hest. Hvad det Spørgsmaal angaaer, at anvende Percheronhesten hos os, da er det jo blevet klart belyst af Etatsraaderne Tesdorpf og Mourier-Petersen. Vi kjende slet ikke af Erfaring, hvorledes det fremtidige Resultat vil blive af at bruge Percheronhesten til Avl; i den Hen-

seende kunne vi kun drage Slutninger, og ville vi gjøre det, maa vi have for Øje, at det, der udmærker Percheronhesten, er dens Karakter og dens Præg. Dens Bygning kan derimod slet ikke fremhæves som noget heldigt, tvertimod; i den Henseende staaer den tilbage for den jydsk Hest. Til alle hos os forefaldende Arbejder og til det Marked, den har i Udlandet, er den jydsk Hest lige saa fortrinlig som Perche- hesten og i mange Henseender at foretrække. Der vil derfor ved at indføre Percheronhesten til Avl hos os i og for sig ikke være vundet noget, naar vi ikke ere i Stand til at bevare Muskelkraften, men den vil, som Etatsraad Mourier- Petersen ytrede, sandsynligvis kun bevares i første Genera- tion, thi er der noget, der hurtig taber sig hos Hesten, er det netop dens Præg, for saa vidt Plejen ikke bliver ved at være saaledes, at den svarer til, hvad der netop har frem- kaldt dette. Med disse Betragtninger for Øje forekommer det Taleren, at der for Øjeblikket ikke er andet at gjøre end med Opmærksomhed at følge de Forsøg, som paa Falster gjøres med Percheronheste, stadig erindrende sig, at de gjøres under overordentlig gunstige Forhold, og dernæst at benytte den jydsk Hest som den er, og ikke inklade sig paa Fore- tagender, hvis Følger man ikke kan overse.

Dyrlæge Jensen. Det, at Hingstene i Frankrig saa sjældent kastreres, har efter Talerens Mening en ikke ganske uvæsentlig Betydning med Hensyn til Racens Exterior; mange Hingste, som slet ikke ere skikkede til at bruges som Beskelere, komme netop derved til at bedække. Forøvrigt er der det mærkelige Forhold i Frankrig, at Hingstene ere bil- ligere end Hopperne, og Vallakkerne de dyreste af dem alle. Efter hvad Taleren havde hørt, skulde Grunden hertil være den, at Hingstene skulle være mere uregjerlige end Valak- kerne og yde et mindre Arbejde paa samme Foder end disse.

Husdyrbrugskonsulent Jessen. At Vallakkerne koste noget mere end Hingstene kan vistnok ikke betragtes som et Udtryk for, at Vallakkerne skulle være i Besiddelse af en særlig større Ydeevne end Hingstene. Grunden maa efter Talerens Mening søges i, at der er enkelte — navnlig Ud- lændinge —, som særlig søge Vallakker, og da de ere vanske- lige at erholde, staa de paa Markedet i en forholdsvis højere Pris end Hingstene.

Dyrlæge Jensen ønskede gjerne at høre Hr. Jessens Erfaringer med Hensyn til den Indflydelse, som den udstrakte Brug af Hingste til Arbejde har paa Avlen. Det forekom- mer Taleren, at netop den udstrakte Anvendelse af Hingste

er en stor Anstødssten for den franske Hesteavl's Fremskridt. Det er hans Overbevisning, at den Vej, vi ere inde paa, nemlig kun at have specielt udvalgte Hingste til Bedækning, er en Borgen for, at vi ville gjøre Fremskridt, i alt Fald hvad Exteriøren angaaer.

Husdyrbrugskonsulent Jessen forekommer det, at netop det, at alle Hingste bevares, giver store Chancer for en god Avl, i det man derved har et større Udvalg. Desuden maa man jo erindre, at Opdrættet er delt; Hingstene sælges bort som Plage, og der findes i Hoppedistrikterne ikke Hingste hos andre end de specielle Hingsteholdere. Altsaa det Forhold, at man har en saa stor Mængde Hingste, kommer næppe til at virke i den Retning, som den ærede foregaaende Taler mente.

Etatsraad Tesdorpf skulde bemærke, at man hos ham har faaet det Indtryk, at Percheronhesten ikke er stærkt tærende; den kræver ved samme Arbejde ikke mere Kraftfoder end vor jydsk Hest. Hvad dernæst Brugen af Hingste angaaer, da har Taleren kun to, men de ere lette at regjere, overordentlig føjelige og behagelige at omgaaes. Den ældste Hingst er, skjøndt den nu er noget tilaars, et meget kraftigt Dyr, ja man anseer den for at være den bedste Arbejdshest, som findes paa Ourupgaard, og den bliver følgelig altid sat til det sværeste Arbejde. Naar man om Foraaret skal besaa et større Areal, 12—13 Tønder Land om Dagen, for ikke at sige mere, skal der for Saamaskinen en Hest, som baade er udholdende og kraftig, og den gamle Percheronhingst er da altid selvskreven til at udføre dette Arbejde hos Taleren, hvor man har Rasmussens nyeste Saamaskine, som er tung. Denne Hingst gaaer ved Siden af en stærk jydsk Hest og udfører sit Arbejde uden egentlig nogensinde at have Nykker. At en af Percheronhopperne er slem ligeoverfor den Mand, der kjører med den, kan ikke tillægges videre Betydning; blandt 14 à 15 Heste vil der altid findes et enkelt Dyr, som forvolder Ulejlighed. I Almindelighed ere Talerens Percheronheste meget behagelige at arbejde med, og navnlig udføre de to Hingste snarere mere end mindre Arbejde end de andre Arbejdsheste.